tijn.[37] Hij beoogde de Bijbel te lezen 'zonder negentiende-eeuwsche vooroordeelen', naar zijn heilsbetekenis voor vandaag en voor mij, als wapen voor de geestelijke strijd, als licht in de duisternis, als geestelijke rijkdom in de armoe van het leven. Ook op radicale tegenstanders heeft hij zo indruk gemaakt. Allard Pierson herdacht in *Oudere Tijdgenooten* hem bijzonder teer en liefdevol, hij heeft van De Liefde evenveel gehouden als van Heldring.

Heldring en De Liefde hebben elkaar aangevuld, hun breuk is daarom te betreuren. De Liefde was in zeker opzicht Heldrings antipode. De laatste bleef op het platteland wonen toen hij tot inwendig zendingswerk geroepen werd. De Liefde trok naar Amsterdam, waar juist in die jaren het aantal kerkgangers daalde van tienduizend naar zes-à-achtduizend; daar begon hij de arbeid in de achterbuurten. Heldrings asylen stonden in de vreedzame omgeving van een boerendorp, De Liefde's 'Tot Heil des Volks' stond midden in een wijk vol zonde en ziekte. Heldring haalde de slachtoffers uit hun omgeving weg, De Liefde zocht hen op in het veld en hield ze daar onder zijn hoede. Heldring kwam uitsluitend naar Amsterdam om met zijn vrienden te vergaderen, daarna keerde hij snel naar de directeurskamer terug. Tamelijk beschermd, geborgen, - waar De Liefde niet om maalde. De eerste bleef de volkskerk trouw, de tweede achtte dit een aanpassing aan dwalingen. Heldring liet alles betijen tot het duister vanzelf zou opklaren. De Liefde greep resoluut elke fout aan. De eerste wilde wel vrouwen als medewerksters accepteren, maar handhaafde toch hun passieve rol, zij werden niet bij vergaderingen toegelaten. De ander oordeelde dat zij volledig moesten worden ingeschakeld bij het bepalen van het beleid. Heldring is meer gelauwerd. Hij kreeg zelfs de eer in 1938 op een zomerzegel afgebeeld te worden, De Liefde heeft nooit naar een onderscheiding getaald. Hij accepteerde zeker financiële steun, maar weigerde die soms ook als de donor daaraan voorwaarden verbond. Met zijn pen en zijn mond heeft hij het overgrote deel van het geld dat benodigd was voor gezin en filantropisch-evangeliserend werk zelf bijeenverdiend.

Merkwaardig is het dat L. Heldring in zijn dissertatie J. de Liefde slechts eenmaal noemt en bovendien nog onnauwkeurig.[38] Het typeert hoe deze collega buiten de gezichtskring is geraakt. Toen de promotie plaatsvond was De Liefde bijna acht jaar dood en blijkbaar vergeten. Vóór zijn overlijden heeft hij nog anderhalf jaar in Amsterdam gewoond,

37. J. de Liefde, 'The temptation of our Lord in the desert', in: *SM*, 1864, 542-546; 'The oil and the twopence', in: *SM*, 1865, 744-749; 'The two dispensations', in: *SM*, 1865, 845-847; 'A feast of Israel', in: *SM*, 1866, 550-555; 'Words in a barn', in: *SM*, 1866, 811-815.

38. L. Heldring, *Inwendige zending en gemeente*, 121.